

Unowocześniony system Eurodac i bezpieczeństwo strefy Schengen

The Modernized Eurodac System and the Security of the Schengen Area

Abstract

Eurodac, as a large-scale information system, serves primarily to indicate the European Union Member State responsible for examining an application for international protection and to limit the possibility of third-country nationals to submit asylum applications in several EU Member States. Adopted in May 2024, as part of the Pact on Migration and Asylum, Regulation 2024/1358 on the establishment of Eurodac significantly expands the system's previous scope. The primary aim of this paper is to show how the adopted changes can contribute to improved border security and control within the Schengen area. Attention will also be given to ensuring interoperability between large-scale information systems operating within the EU's area of freedom, security, and justice. Additionally, the issue of effective and timely implementation of the Pact, which is set to apply from mid-June 2026, is presented.

SŁOWA KLUCZOWE: Unia Europejska, system Eurodac, strefa Schengen, Pakt o migracji i azylu, wielkoskalowy system informacyjny, interoperacyjność, dane biometryczne; ochrona międzynarodowa

KEYWORDS: European Union, Eurodac system, Schengen area, Pact on Migration and Asylum, large-scale information system, biometric data, international protection

ANASTAZJA GAJDA – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, ORCID – 0000-0003-4446-1055,
e-mail: nastkagajda@poczta.onet.pl

1 | Wprowadzenie

Po wielu latach negocjacji, w maju 2024 r., Unia Europejska (dalej: Unia lub UE) sfinalizowała prace nad Paktem o migracji i azylu (dalej: Pakt)^[1]. W ramach Paktu przyjęto dziesięć aktów prawnych, tj. dziewięć rozporządzeń i jedną dyrektywę, które mają zapewnić nie tylko podstawy prawne dla skutecznego zarządzania migracją w UE, ale również zagwarantować bezpieczeństwo granic i kontroli w ramach strefy Schengen. Wśród tych aktów znajduje się Rozporządzenie w sprawie ustanowienia systemu Eurodac (dalej: Rozporządzenie 2024/1358)^[2], które znacząco modernizuje dotychczasową bazę Eurodac. Nowe funkcje tego systemu umożliwią bowiem gromadzenie bardziej dokładnych i kompletnych danych (także biometrycznych) dotyczących różnych kategorii migrantów, w tym osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i osób przybywających do Unii w sposób nieuregulowany.

Zasadniczym celem artykułu jest ukazanie, czy przyjęte przepisy dotyczące zreformowanego systemu Eurodac wpływają na zapewnienie bezpieczeństwa i kontroli w ramach strefy Schengen. Strefa ta stanowi bowiem jedno z najważniejszych osiągnięć w ramach integracji europejskiej i po niemal czterdziestu latach współpracy jest największym na świecie obszarem swobodnego przemieszczania się^[3]. Ponadto kwestia zapewniania

¹ Rada Unii Europejskiej, Komunikat prasowy 396/24, 14 maja 2024. <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2024/05/14/the-council-adopts-the-eu-s-pact-on-migration-and-asylum/> oraz Komisja Europejska, Akty ustawodawcze w skrócie. Pakt o migracji i azylu, 4.6.2024. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum/legislative-files-nutshell_pl. [dostęp: 3.10.2024].

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1358 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania danych biometrycznych w celu skutecznego stosowania rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 i (UE) 2024/1350 i dyrektywy Rady 2001/55/WE oraz w celu identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców, w sprawie występowania z wnioskami o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/818 oraz w sprawie uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013, Dz. Urz. UE, L 2024/1358, 22 maja 2024.

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno- Społecznego i Komitetu Regionów Sprawozdanie w sprawie stanu strefy Schengen w 2024 r. (COM/2024/173 final).

bezpieczeństwa w ramach strefy Schengen stanowi w ostatnich latach jedno z kluczowych zagadnień w Unii. Istotą strefy Schengen jest brak kontroli na granicach wewnętrznych. Ponieważ jednak każdy, kto przekracza granice zewnętrzne – drogą powietrzną, lądową lub morską – może swobodnie podróżować do pozostałych państw członkowskich Unii i w ich granicach, istnienie strefy Schengen zakłada wysoki stopień zaufania do rzetelnego zarządzania granicami zewnętrznymi UE.

W artykule omówiono genezę ustanowienia systemu Eurodac i przedstawiono najważniejsze jego modyfikacje, które doprowadziły do powstania unijnej bazy danych wspierającej politykę Unii nie tylko w obszarze azylu, ale także przesiedleń i migracji nieuregulowanej. Uwagę zwrócono także na kwestię zapewniania interoperacyjności między wszystkimi wielkoskalowymi systemami informacyjnymi funkcjonującymi w ramach przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii (dalej: PWBIS). Zaprezentowano również problem skutecznego i terminowego wdrażania Paktu, który powinien być stosowany od połowy czerwca 2026 r. Wydaje się bowiem, po analizie przepisów zawartych w Rozporządzeniu 2024/1358, że tylko sprawne opracowanie i uruchomienie zreformowanego systemu Eurodac stanowi kluczowy warunek wprowadzenia w życie pozostałych elementów Paktu^[4].

2 | Przyczyny ustanowienia, cele i zasady funkcjonowania systemu Eurodac

Europejski Zautomatyzowany System Rozpoznawania Odcisków Palców – Eurodac ma istotne znaczenie w kontekście udzielania ochrony międzynarodowej. W aktualnym stanie prawnym jest wielkoskalowym systemem informacyjnym Unii, który gromadzi, przetwarza i porównuje odciski

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:bbfa9499-fc87-11ee-a251-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF. [dostęp: 3.10.2024].

⁴ Autorka dostrzega zagrożenia i obawy związane z potencjalnymi naruszeniami praw podstawowych jednostki w związku z wdrożeniem unowocześnionego systemu Eurodac. Niemniej ograniczenia redakcyjne nie pozwalają na szersze ich omówienie. Dlatego, tylko częściowo, te zagadnienia zostaną zasygnalizowane w Zakończeniu.

palców osób wnioskujących o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz migrantów zatrzymanych na zewnętrznej granicy strefy Schengen. Najważniejszym jego zadaniem jest wskazanie państwa członkowskiego Unii właściwego do rozpatrzenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz ograniczeniu możliwości składania przez obywateli państw trzecich wniosków o azyl w kilku państwach członkowskich Unii^[5].

Należy pamiętać, że 15 czerwca 1990 r. w Dublinie ówczesne państwa członkowskie Wspólnot Europejskich zawarły tzw. Konwencję dublińską wyznaczającą państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl złożonych w jednym z tych państw członkowskich^[6]. W celu skutecznego stosowania tej konwencji, 11 grudnia 2000 r. ustanowiono, z mocy Rozporządzenia 2725/2000^[7], system Eurodac, który uzyskał zdolność operacyjną w 2003 r.

Rozporządzenie 2725/2000 zostało zmienione w 2013 r. przez Rozporządzenie 603/2013^[8]. Ten akt prawny znacząco rozszerzył dotychczasowe

⁵ Szeroko na temat ustanowienia i funkcjonowania system Eurodac zob. m.in.: Anna Bredström, Karin Krifors, Nedžad Mešić, „Border Reconfiguration, Migration Governance, and Fundamental Rights: A Scoping Review of EURODAC as a Research Object” *Social Inclusion*, nr 3 (2022): 68 i n.; Bruno O. Martins, Kristoffer Lidén, Maria Gabrielsen Jumbert, „Border Security and the Digitalisation of Sovereignty: Insights from EU Borderwork” *European Security*, nr 3 (2022): 480 i n.; Lehte Roots, „The New EURODAC Regulation: Fingerprints as a Source of Informal Discrimination” *TalTech Journal of European Studies*, nr 5 (2015): 108 i n.; Vassilis S. Tsianos, Brigitta Kuster, „Eurodac in Times of Bigness: The Power of Big Data within the Emerging European IT Agency” *Journal of Borderlands Studies*, nr 2 (2016): 235 i n.; Irma van der Ploeg, „The Illegal Body: «Eurodac» and the Politics of Biometric Identification” *Ethics and Information Technology*, nr 2 (1999): 295 i n. oraz Jonathan P. Aus, „Eurodac: A Solution Looking for a Problem?” *European Integration online Papers*, nr 6 (2006): 1 i n.

⁶ Konwencja wyznaczająca państwo odpowiedzialne za rozpatrywanie wniosków o azyl złożonych w jednym z Państw Członkowskich Wspólnot Europejskich, sporządzona w Dublinie dnia 15 czerwca 1990 r., Dz. Urz. WE z 19 sierpnia 1997 r., C 254, s. 1.

⁷ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2725/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. dotyczące ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania Konwencji Dublińskiej, Dz. Urz. WE z 15 grudnia 2000 r., L 316, s. 1.

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela

zadania systemu Eurodac i usprawnił jego funkcjonowanie. System ten uzyskał uprawnienia do zapobiegania przestępstwom terrorystycznym lub innym poważnym przestępstwom. O ile dotąd za pomocą systemu Eurodac można było wskazywać państwo właściwe do badania wniosków o ochronę międzynarodową złożonych w danym państwie członkowskim Unii, o tyle odąd ten system jest także wykorzystywany do działań państw członkowskich UE służących zapobieganiu aktom terrorystycznym lub innym poważnym przestępstwom, ich wykrywaniu lub ściganiu. Dzięki wprowadzonym wówczas zmianom określono m.in. warunki uzyskiwania do niego dostępu przez właściwe organy państw członkowskich Unii oraz Europol. Tym samym z bazy przeznaczonej jedynie dla organów udzielających ochrony międzynarodowej Eurodac stał się jednym ze źródeł informacji dla organów odpowiadających za porządek publiczny^[9].

Przepisy Rozporządzenia 603/2013 nakładają na państwa członkowskie Unii obowiązek niezwłocznego pobrania odcisków wszystkich palców od każdego wnioskodawcy ubiegającego się o ochronę międzynarodową, który ma nie mniej niż 14 lat, i przekazania tych danych do systemu centralnego nie później niż 72 godziny po złożeniu wniosku o taką ochronę. Dane daktyloskopijne przesłane przez dowolne państwo członkowskie UE zostają automatycznie porównywane z odciskami palców przesłanymi przez inne państwa członkowskie i już przechowywanymi w systemie centralnym^[10]. Dane te są dowodem na to, że dana osoba była już obecna w jednym z państw członkowskich Unii, zanim przybyła do innego jej państwa członkowskiego (tzw. trafienie)^[11].

państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona), Dz. Urz. UE z 29 czerwca 2013 r., L 180, s. 1.

⁹ Szeroko na ten temat zob. m.in.: Janusz Węc, „Reforma polityki imigracyjnej, kontroli granic zewnętrznych oraz polityki azylowej Unii Europejskiej w dobie kryzysu migracyjnego (2015-2016)” *Przegląd Zachodni*, nr 2 (2017): 34 oraz Kamil Latos, „Wzmacnianie bezpieczeństwa strefy Schengen: problematyka wielkoskalowych systemów informacyjnych w polityce bezpieczeństwa Unii Europejskiej” *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 7 (2023): 330.

¹⁰ Por. art. 9 Rozporządzenia 603/2013.

¹¹ Katarzyna Strąk, „Reforma Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego – System Dubliński”, [w:] *O prawach człowieka. Księga jubileuszowa Profesora Romana Wieruszewskiego*, red. Grażyna Baranowska, Aleksandra Gliszczyńska-Grabias,

Ponadto państwa członkowskie UE muszą także pobierać odciski palców od wszystkich obywateli państw trzecich zatrzymanych w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy zewnętrznej Unii, aby porównać je z odciskami palców pobranymi następnie od osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Z kolei od obywateli państw trzecich przebywających nielegalnie na terytorium państwa członkowskiego UE można pobierać i sprawdzać w systemie Eurodac dane daktyloskopijne, by ustalić, czy wcześniej ubiegali się oni o ochronę międzynarodową w innym państwie członkowskim Unii^[12].

Zgodnie z najnowszymi danymi przedstawionymi przez Agencję Unii Europejskiej ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (eu-LISA) w 2023 r. do systemu Eurodac przesłano 1 776 914 zestawów danych daktyloskopijnych. Taka liczba jest o 20% większa w porównaniu do roku 2022 r i osiąga najwyższy od początku kryzysu migracyjnego w 2015 r. W porównaniu do roku 2022 każda główna kategoria w systemie odnotowała wzrost liczby transmisji. W kategorii pierwszej^[13] zarejestrowano 1 024 923 zestawy danych, co stanowi 58% wszystkich transmisji w 2023 r. Z kolei w drugiej kategorii^[14] zarejestrowano 302 137 zestawów danych (17% całkowitej liczby)^[15].

Eurodac składa się z jednostki centralnej wyposażonej w system rozpoznawania odcisków palców, której zadaniem jest prowadzenie centralnej bazy danych zawierającej dane o odciskach palców oraz z mechanizmu elektronicznego przekazu gromadzonych danych między centralną bazą danych a bazami danych prowadzonymi w tym zakresie przez poszczególne państwa członkowskie Unii. W centralnej bazie danych gromadzone

Anna Hernandez-Półczyńska, Katarzyna Sękowska-Kozłowska (Warszawa: Wolters Kluwer, 2017), 451 i n.

¹² Niovi Vavoula, *The Transformation of Eurodac from an Asylum Tool into an Immigration Database*, October 2024. <https://eumigrationlawblog.eu/the-transformation-of-eurodac-from-an-asylum-tool-into-an-immigration-database/>. [dostęp: 3.10.2024].

¹³ Ta kategoria obejmuje osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową [AG].

¹⁴ Do tej kategorii są zaliczani kategoria to obywatele państw trzecich lub bezpaństwowcy zatrzymani w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy zewnętrznej Unii [AG].

¹⁵ Zob.: European Union Agency for the Operational Management of Large-Scale IT Systems in the Area of Freedom, Security and Justice (eu-LISA), Eurodac 2023 Statistics, June 2024. <https://www.eulisa.europa.eu/Publications/Reports/Eurodac%20Statistics%20Report%202023.pdf>. [dostęp: 3.10.2024].

są informacje dotyczące: państwa członkowskiego pochodzenia, miejsca i daty złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, danych o odciskach palców i daty ich pobrania, płci, numeru sprawy używanego przez państwo członkowskie pochodzenia, daty przesłania danych do jednostki centralnej, daty wprowadzenia danych do centralnej bazy danych, odbiorców przesyłanych danych oraz daty ich przesłania^[16].

Obecnie do systemu Eurodac trafiają odciski trzech kategorii osób (o ile ukończyli co najmniej 14 lat), tj.: osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w państwie członkowskim Unii; osób zatrzymanych w związku z nielegalnym (nieuprawnionym) przekroczeniem granicy lądowej, morskiej lub powietrznej państwa członkowskiego UE, przybywających z terytorium państwa trzeciego i niepodlegających zawróceniu oraz osób nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego Unii^[17].

Okres przechowywania danych zależy od kategorii osób, których te dane dotyczą. Dane osób, które złożyły wniosek o ochronę międzynarodową, pozostają w systemie przez okres dziesięciu lat od daty pobrania odcisków palców. Po upływie tego czasu jednostka centralna automatycznie usuwa je z systemu centralnego^[18]. Ponadto dane o odciskach palców przechowywane w systemie Eurodac powinny być usunięte z systemu w momencie, gdy osoba, która ubiegała o ochronę międzynarodową, osoba spoza UE lub bezpaństwowiec, otrzyma obywatelstwo któregośkolwiek z państw członkowskich Unii. Państwo członkowskie UE, które udziela wnioskodawcy ochrony, odpowiada za zaznaczenie tego w systemie – w takim przypadku dane osoby objętej ochroną pozostają w Eurodac jeszcze przez 3 lata. W przypadku osób zatrzymanych w związku z nielegalnym przekroczeniem granicy ich dane są zapisywane wyłącznie w celu porównania z danymi osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Mogą być przetwarzane tylko przez dwa lata od daty pobrania odcisków palców, a następnie są usuwane.

Kiedy w 2015 r. nasilił się kryzys migracyjny i uchodźczy, niektóre państwa członkowskie Unii nie mogły sobie poradzić z pobieraniem odcisków palców od wszystkich osób, które przybyły w sposób nieuprawniony (nielegalnie) do UE, przekraczając jej zewnętrzne granice oraz osób podróżujących przez terytorium Unii w drodze do wybranego miejsca docelowego.

¹⁶ Por. art. 11 Rozporządzenia 603/2013.

¹⁷ Por. art. 9-17 Rozporządzenia 603/2013.

¹⁸ Por. art. 12 Rozporządzenia 603/2013.

Tym samym takie państwa nie wypełniały ciążącego na nich obowiązku pobierania danych daktyloskopijnych przewidzianych z mocy Rozporządzenia 603/2013. Te wydarzenia uwidoczniły jednak wyraźnie, że konieczne jest wzmocnienie systemu Eurodac, aby skuteczniej zarządzać systemem azylowym i przeciwdziałać nieuregulowanej migracji. Dzięki takim działaniom wzmocnieniu ulec ma także bezpieczeństwo całej strefy Schengen^[19].

Dlatego Komisja Europejska (dalej: Komisja lub KE) w komunikacie z maja 2015 r.^[20] wskazała, że państwa członkowskie Unii muszą w pełni wdrożyć przepisy dotyczące pobierania odcisków palców od migrantów na granicach zewnętrznych Unii. Skłoniło to następnie KE do przedstawienia w maju 2015 r. wytycznych mających ułatwić systematyczne pobieranie danych daktyloskopijnych, przy pełnym poszanowaniu praw podstawowych jednostki. Wytyczne te wiązały się także z praktyczną współpracą i wymiana najlepszych praktyk^[21]. Oprócz tego Komisja rozważała również ewentualność wykorzystywanie na potrzeby systemu Eurodac także innych identyfikatorów biometrycznych, takich jak np. rozpoznawanie twarzy czy gromadzenie fotografii cyfrowych.

W kwietniu 2016 r. Komisja w kolejnym swoim komunikacie^[22] wyraziła przekonanie, że system Eurodac należy wzmocnić w taki sposób, by odzwierciedlał zmiany, jakie wprowadzone zostaną do mechanizmu dublińskiego, oraz by ten system zapewniał dalsze dostarczanie dowodów daktyloskopijnych, koniecznych do prawidłowego funkcjonowania tego mechanizmu. Ponadto, zdaniem Komisji, modyfikacje systemu Eurodac powinny zostać ukierunkowane tak, by ten system przyczyniał się do zwalczania nielegalnej (nieuregulowanej) migracji poprzez przechowywanie

¹⁹ Anna Szachon-Pszenny, „Szczyt kryzysu migracyjnego w 2015 r. a szczyt kryzysu uchodźczego w 2022 r. – próba analizy porównawczej wpływu na „obszar bez granic” UE” *Studia Politologiczne*, 68 (2023): 58 i n. Zob. też Cezary Mik, „Wpływ kryzysów globalnych na zmianę podejścia Unii Europejskiej do sytuacji kryzysowych. Aspekty prawne” *Prawo i Więź*, nr 6(53) (2024): 363 i n.

²⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Europejski program w zakresie migracji (COM/2015/240 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0240>. [dostęp: 3.10. 2024].

²¹ Dokument roboczy służb Komisji w sprawie wykonania rozporządzenia Eurodac w odniesieniu do obowiązku pobierania odcisków palców (SWD/2015/150 final).

²² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady W kierunku reformy wspólnego europejskiego systemu azylowego i zwiększenia liczby legalnych sposobów migracji do Europy (COM/2016/197 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0197>. [dostęp: 3.10.2024].

danych o odciskach palców i udostępnienie tych danych do porównań ze wszystkimi przechowywanymi danymi.

Te wszystkie postulaty doprowadziły w końcu do przedstawienia przez Komisję w maju w 2016 r. Wniosku w sprawie ustanowienia systemu Eurodac (dalej: Wniosek z 2016 r.)^[23]. Wniosek ten proponował rozszerzenie zakresu stosowania systemu Eurodac do celów identyfikowania obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terenie UE oraz tych osób, które w sposób nielegalny wjechały do UE przez jej granice zewnętrzne. Ponadto Wniosek z 2016 r. przewidywał obniżenie wieku osób, od których można pobierać odciski palców (z 14 do 6 lat), zapowiadał gromadzenie informacji dotyczących tożsamości wraz z danymi biometrycznymi oraz przedłużał okres przechowywania danych. Za innowacyjne można uznać we Wniosku z 2016 uprawnienie przyznane państwom członkowskim UE do zbierania dodatkowych danych biometrycznych w postaci wizerunków twarzy. Dane takie mają być przechowywane w systemie Eurodac wraz z innymi danymi osobowymi^[24].

Wniosek z 2016 r. nie został jednak przyjęty. Państwa członkowskie Unii nie były bowiem w stanie porozumieć się co do jego ostatecznej treści.

Na kolejne propozycje zmian trzeba było poczekać kilka lat. We wrześniu 2020 r. Komisja zaproponowała daleko idące zmiany w systemie Eurodac w ramach tzw. nowego paktu w sprawie migracji i azylu^[25]. Dodatkowo Komisja przygotowała także nową wersję rozporządzenia dotyczącego

²³ Zob.: Wniosek Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania [rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca] na potrzeby identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego (wersja przekształcona) (COM/2016/272). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0272>. [dostęp: 3.10.2024].

²⁴ Na temat Wniosku z 2016 r. zob. m.in.: Węc, „Reforma polityki imigracyjnej”, 35 i n.; Benedita Menezes Queiroz, „The Impact of EURODAC in EU Migration Law: The Era of Crimmigration? *Market and Competition Law Review*, nr 1 (2019): 157 oraz Katarzyna Strąk, „Eurodac as an Instrument of the EU Return Policy” *Polish Review of International and European Law*, nr 1 (2018): 41 i n.

²⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów dotyczący nowego paktu o migracji i azylu (COM/2020/609 final). <https://eur-lex.europa.eu/resource>.

modyfikacji systemu Eurodac (dalej: Wniosek z 2020 r.)^[26]. Ten wniosek miał przede wszystkim na celu wzmocnienie tego systemu w zakresie wykrywania przypadków niedozwolonego przemieszczania się, zwalczania migracji nieuregulowanej i usprawnienia powrotów^[27].

Prace nad Wnioskiem z 2020 r. były kontynuowane i zakończyły się przyjęciem 14 maja 2024 r. Rozporządzenia 2024/1358, które weszło w życie w życie 11 czerwca 2024 r. Przepisy Rozporządzenia 2024/1358 będą stosowane od 12 czerwca 2026 r., z wyjątkiem art. 26 tego rozporządzenia, który ma mieć zastosowanie od 12 czerwca 2029 r. Do czasu wdrożenia Rozporządzenia 2024/1358 to Rozporządzenie 603/2013 jest obowiązującym aktem prawnym regulującym funkcjonowanie systemu Eurodac.

[html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF](https://eur-lex.europa.eu/uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF). [dostęp: 3.10.2024].

²⁶ Zmieniony wniosek rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania danych biometrycznych w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) XXX/XXX [Rozporządzenie w sprawie zarządzania azylem i migracją] i rozporządzenia (UE) XXX/XXX [Rozporządzenie w sprawie przesiedleń] na potrzeby identyfikowania nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich lub bezpieczeństwa oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/818 (COM/2020)/614 final). https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:267d38e8-ff62-11ea-b31a-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF. [dostęp: 3.10.2024].

²⁷ Szeroko na temat Wniosku z 2020 r. zob. m.in.: Janusz Węc, „Perspektywy reformy polityki imigracyjnej, kontroli granic zewnętrznych oraz polityki azylowej Unii Europejskiej. Analiza krytyczna” *Przegląd Sejmowy*, nr 6 (2023): 144 i n.; Niovi Vavoula, „Transforming Eurodac from 2016 to the New Pact: From the Dublin System’s Sidekick to a Database in Support of EU Policies on Asylum, Resettlement and Irregular Migration” *ECRE Working Paper*, nr 3 (2020): 20 i n. <https://ecre.org/wp-content/uploads/2021/01/ECRE-Working-Paper-Transforming-Eurodac-from-2016-to-the-New-Pact-January-2021.pdf> [dostęp: 3.10.2024].

3 | Rozporządzenie 2024/1358 i zmodernizowany system Eurodac

Przyjrzyjmy się zatem bliżej zmianom reformującym dotychczasowy system Eurodac i wpływającym na zapewnianie bezpieczeństwa i kontroli w ramach strefy Schengen. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Rozporządzenie 2024/1358 w istotny sposób unowocześnia dotychczasowy kształt, cele i zasady funkcjonowania tego wielkoskalowego systemu informacyjnego Unii. Zmienia się także dotychczasowy charakter systemu Eurodac, gdyż staje się on unijną bazą danych, która ma wspierać politykę Unii nie tylko w obszarze azylu, ale także przesiedleń i migracji nieuregulowanej^[28].

Już sam tytuł Rozporządzenia 2024/1358 jest znamieny, gdyż wskazuje na zakres przyjętych modyfikacji. Zapisano w nim bowiem, że ustanawia się system Eurodac w celu skutecznego stosowania dwóch przyjętych w ramach Paktu aktów prawnych, tj. Rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją^[29] oraz Rozporządzenia ustanawiającego unijne ramy przesiedleń^[30]. Ponadto tytuł wskazuje, że zakres stosowania systemu Eurodac obejmuje także „identyfikowanie nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz bezpaństwowców”^[31].

Tym samym Rozporządzenie 2024/1358 rozszerzyło listę celów systemu Eurodac o nowe obszary. Obejmują one już, nie tylko, jak to jest obecnie wspieranie systemu azylowego, ale także pomoc w stosowaniu Rozporządzenia ustanawiającego unijne ramy przesiedleń, kontrolę nieuregulowanej

²⁸ Zob.: art. 1 ust.1 li c) Rozporządzenia 2024/1358, który stanowi, że celem Eurodac jest „pomoc w kontrolowaniu imigracji nieuregulowanej do Unii, w wykrywaniu wtórnego przemieszczania się w obrębie Unii oraz w identyfikowaniu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich i bezpaństwowców – w celu określenia odpowiednich środków, które mają podjąć państwa członkowskie”.

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylecia rozporządzenia (UE) nr 604/2013, Dz. Urz. UE, L 2024/1351, 22 maja 2024.

³⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1350 z dnia 14 maja 2024 r. ustanawiające unijne ramy przesiedleń i przyjmowania ze względów humanitarnych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2021/1147, Dz. Urz. UE, L 2024/1350, 22 maja 2024.

³¹ Zob. też szeroko na temat Rozporządzenia 2024/1358 Steve Peers, „The New EU Asylum Laws: Taking Rights Half-Seriously” *Yearbook of European Law* (2024): 27-30.

imigracji do Unii, pomoc w wykrywaniu wtórnego przemieszczanie się w obrębie Unii, pomoc w ochronie dzieci, identyfikację osób zarejestrowanych w tym systemie oraz wspieranie europejskiego systemu informacji o podróży (ETIAS) i wizowego systemu informacyjnego (VIS) oraz pomoc we wdrażaniu dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony^[32]. Realizacja tych celów może znacząco przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych Unii.

Wskutek tego system Eurodac przestaje być wyłącznie bazą danych odcisków palców osób ubiegających się o azyl. Cele tego systemu są teraz znacznie szersze i obejmują wspieranie systemu azylowego (w tym ustalenie państwa członkowskiego odpowiedzialnego za złożenie wniosku), pomoc w kontroli nieuregulowanej migracji, wykrywanie wtórnego przemieszczania się w obrębie Unii, identyfikowanie nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich oraz pomoc w ochronie dzieci.

Przepisy Rozporządzenie 2024/1358 przewidują rejestrowanie w systemie Eurodac osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, a nie tylko samych wniosków^[33]. Ma to szczególne znaczenie w kontekście analizowania niedozwolonego przemieszczania się wewnątrz strefy Schengen. Obecnie nie ma bowiem możliwości sprawdzenia, ile osób ubiegających się o ochronę międzynarodową przebywa na terytorium tej strefy, gdyż dane odnoszą się tylko do liczby wniosków. Często zdarza się jednak, że kilka wniosków o taką ochronę składa jedna i ta sama osoba. Od momentu wdrożenia Rozporządzenia 2024/1358 liczenie osób ubiegających się o ochronę międzynarodową będzie dokonywane przez powiązanie wszystkich zestawów danych w systemie Eurodac dotyczących tej samej osoby, niezależnie od ich kategorii, w ramach jednej sekwencji. Ponadto Agencja UE ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w PWBIS (eu-LISA)^[34] będzie sporządzać co miesięczne statystyki dotyczące pracy Eurodac, wskazujące liczbę osób ubiegających się o ochronę międzynarodową oraz liczbę osób po raz pierwszy ubiegających się o taką ochronę. To w założeniu ma zapewnić dokładny obraz tego,

³² Zob.: art. 1 ust. 1 Rozporządzenia 2024/1358.

³³ Por. art. 3 ust. 6 Rozporządzenia 2024/1358.

³⁴ Szeroko na temat tej agencji zob. m. in.: Anastazja Gajda, „Znaczenie i rola agencji ds. zarządzania wielkoskalowymi systemami informatycznymi (eu-LISA) w zapewnianiu bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych Unii Europejskiej” *Studia Prawnoustrojowe*, 60 (2023): 115 i n.

ilu obywateli państw trzecich i bezpaństwowców ubiega się o ochronę międzynarodową w Unii^[35].

Zakres gromadzonych w systemie Eurodac danych biometrycznych został znacznie zwiększony. Poza odciskami palców gromadzone w nim będą także dane dotyczące wizerunku twarzy^[36]. Dlatego wyraźnie wybrzmiewa przepis, który zobowiązuje państwa członkowskie Unii do pobierania takich danych od osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w taki sposób, aby miały one tego świadomość. Jednocześnie Rozporządzenie 2024/1358 zezwala państwom członkowskim UE na wprowadzenie, zgodnie z ich prawem krajowym, sankcji dla osób, które odmawiają zgody na utrwalenie wizerunku twarzy lub dopełnienie procedur pobierania odcisków palców, i które w ostateczności mogą obejmować także możliwość stosowania środków przymusu bezpośredniego^[37].

W obecnym stanie prawnym system Eurodac funkcjonuje w oparciu o dane daktyloskopijne i nie przechowuje się w nim żadnych innych danych osobowych podmiotów, których one dotyczą, za wyjątkiem wskazania płci danej osoby. Rozporządzenie 2024/1358 umożliwia natomiast przechowywanie w systemie Eurodac także innych danych osobowych podmiotu, którego one dotyczą, tj. imię i nazwisko, data urodzenia, obywatelstwo, kopie dokumentów tożsamości oraz datę złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej^[38]. Zapisywanie takich danych osobowych w systemie ma tym samym umożliwić organom imigracyjnym i azylowym łatwe zidentyfikowanie osoby fizycznej, bez konieczności ubiegania się o udzielenie takich informacji bezpośrednio od innego państw członkowskiego Unii.

Ponadto zapisuje się w systemie Eurodac, czy po przeprowadzeniu kontroli bezpieczeństwa, zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie kontroli przesiewowej^[39], dana osoba może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego, czy posiada broń niezgodnie z prawem, czy jest agresywna,

³⁵ Por. art. 12 Rozporządzenia 2024/1358.

³⁶ Zob.: art. 2 ust. 1 lit. s) Rozporządzenia 2024/1358. Dane dotyczące wizerunku twarzy zdefiniowano w art. 2 ust. 1 lit. r) tego rozporządzenia i są to „cyfrowe obrazy twarzy mające dostateczną rozdzielczość i jakość, aby można je było wykorzystywać na potrzeby zautomatyzowanego dopasowywania biometrycznego”.

³⁷ Zob.: art. 13 Rozporządzenia 2024/1358.

³⁸ Zob.: art. 17 Rozporządzenia 2024/1358.

³⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1356 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie wprowadzenia kontroli przesiewowej obywateli państw trzecich na granicach zewnętrznych oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 767/2008, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240 i (UE) 2019/817, Dz. Urz. UE, L 2024/1356, 22 maja 2024.

lub gdy istnieją wyraźne przesłanki wskazujące, że jest ona zaangażowana w działalność terrorystyczną lub inne poważne przestępstwo^[40].

Warto wskazać, że w Rozporządzeniu 2024/1358 przewidziano również szczególne zabezpieczenia dla dzieci (małoletnich), gdyż minimalny wiek do pobierania danych biometrycznych został obniżony z 14 do 6 lat^[41]. Przyjęte przepisy zapewniają, że pobieranie danych biometrycznych dzieci, które ukończyły 6 lat będzie dokonywane tylko przez specjalnie wyszkolonych w tym celu funkcjonariuszy, w sposób przyjazny dziecku, z wyczuciem jego potrzeb oraz przy wykorzystaniu zabezpieczeń zwartych w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka.

Jednak przyjęte w tym zakresie przepisy nie są jednak do końca konsekwentne^[42]. Z jednej strony reguluje się bowiem, że wobec małoletnich nie można stosować żadnej formy siły, w celu zapewnienia wykonania przez nich obowiązku udostępnienia danych biometrycznych. Z drugiej jednak strony stanowi się w Rozporządzeniu 2024/1358, że można zastosować w ostateczności proporcjonalny stopień przymusu, aby zapewnić wykonanie przez dzieci, które ukończyły 6 lat tego obowiązku. Stosując taki proporcjonalny stopień przymusu, państwa członkowskie Unii mają zapewnić poszanowanie godności i integralności fizycznej dziecka.

Do tej pory granica, od której można było zacząć pobierać odciski palców od dzieci, wynosiła 14 lat. Jednak przeprowadzone przez Komisję analizy pokazały, że dane daktyloskopijne pobrane od dzieci sześcioletnich i starszych mogą być także wykorzystywane w zautomatyzowanych scenariuszach zestawiania danych, jakie na przykład realizowane są w Eurodac, o ile zwrócono uwagę na uzyskanie dobrej jakości obrazów. Ponadto zdaniem Komisji wiele osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i obywateli państw trzecich przybywających nielegalnie do Unii podróżuje z rodzinami oraz z małymi dziećmi. Możliwość identyfikacji tych dzieci za pomocą odcisków palców oraz wykonanie zdjęć ich wizerunku twarzy miałyby ułatwić

⁴⁰ Por. art. 17 ust. 2 pkt i), art. 22 ust. 3 pkt d), art. 23 ust. 3 pkt e) oraz art. 23 ust. 3 pkt f) Rozporządzenia 2024/1358.

⁴¹ Por. art. 14 Rozporządzenia 2024/1358. Dane dotyczące dzieci, które nie ukończyły 14 lat mogą być jednak wykorzystywane na potrzeby ochrony porządku publicznego w stosunku do takich dzieci, tylko wtedy, gdy dane te „są niezbędne w celu zapobieżenia przestępstwu terrorystycznemu lub innemu poważnemu przestępstwu, o popełnienie którego podejrzewa się to dziecko, w celu wykrycia takiego przestępstwa lub w celu prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawie takiego przestępstwa”. Zob. też motywy 44-47 preambuły do Rozporządzenia 2024/1358.

⁴² Por. art. 14 Rozporządzenia 2024/1358.

ich identyfikację w razie oddzielenia od rodziny, umożliwiając państwu członkowskiemu UE kontynuację poszukiwań w przypadku uzyskania trafienia dotyczącego odcisków palców wskazującego na wcześniejszą obecność tych dzieci w innym państwie członkowskim Unii. Służyć by to też miało wzmocnieniu ochrony małoletnich bez opieki, którzy nie zawsze składają formalne wnioski o ochronę międzynarodową i którzy uciekają z placówek opiekuńczych lub spod pieczy służb zajmujących się opieką nad dziećmi, którym zastali powierzeni.

Z mocy Rozporządzenia 2024/1358 znacznie poszerzono również możliwości wykorzystywania systemu Eurodac do generowania statystyk migracyjnych^[43]. Unijna agencja eu-LISA uzyskała bowiem uprawnienie do sporządzania statystyk międzysystemowych przy wykorzystaniu danych z wielkoskalowych systemów informacyjnych Unii, tj. nie tylko systemu Eurodac, ale także systemów wjazdu/wyjazdu (EES), informacji o podróży oraz zezwoleń na powrót (ETIAS) oraz wizowego systemu informacyjnego (VIS). Statystyki te będą miały m.in. na celu stwierdzenie, ilu obywatelom państw trzecich wydano wizy krótkoterminowe przez dane państwo członkowskie Unii lub w danym państwie trzecim, ilu z nich podjęło kroki w celu legalnego wjazdu (i w którym państwie), a następnie ubiegało się o ochronę międzynarodową (i w którym państwie). Oprócz Komisji, państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego dostęp do tych statystyk otrzymała także Agencja UE ds. Azylu, Frontex i Europol.

Rozporządzenie 2024/1358 wprowadza także nowe kategorie osób, których dane biometryczne będą przechowywane w systemie. W związku z tym baza Eurodac została zdecydowanie rozszerzona i swoim zakresem obejmować będzie:

- osoby przesiedlone na podstawie unijnych i krajowych programów przesiedleń^[44];
- osoby korzystające z ochrony tymczasowej (ich dane mają być gromadzone tylko przez okres obowiązywania ich statusu)^[45];
- osoby zatrzymane w związku z nieuregulowanym przekroczeniem granicy zewnętrznej Unii^[46];

⁴³ Zob.: art. 12 Rozporządzenia 2024/1358 oraz motyw 16 preambuły do tego rozporządzenia.

⁴⁴ Zob.: art. 18-19 i art. 20-21 Rozporządzenia 2024/1358.

⁴⁵ Zob.: art. 26 Rozporządzenia 2024/1358.

⁴⁶ Zob.: art. 22 Rozporządzenia 2024/1358.

- osoby sprowadzone na ląd w wyniku operacji poszukiwawczo-ratowniczych^[47] oraz
- osoby uznane za przebywające nielegalnie na terytorium państwa członkowskiego Unii^[48].

W Rozporządzeniu 2024/1358 przewiduje się, że dane biometryczne przesłane przez państwa członkowskie UE będą automatycznie porównywane z danymi biometrycznymi znajdującymi się już w systemie Eurodac^[49]. Dane biometryczne dotyczące osób ubiegających się o ochronę międzynarodową będą przechowywane (jak dotychczas, licząc od daty przesłania danych) w systemie Eurodac przez dziesięć lat^[50]. Chodzi o to, by państwa członkowskie UE mogły śledzić wtórne przemieszczanie się osób wewnątrz Unii, którym przyznano ochronę międzynarodową, jeżeli nie są one uprawnione do przebywania na terytorium innego państwa członkowskiego UE. Z kolei dane dotyczące osób zatrzymanych w związku z niedozwolonym przekroczeniem granicy zewnętrznej będą teraz przechowywane przez pięć lat, a nie, jak to jest obecnie, przez 18 miesięcy^[51]. Dla nowo zbieranych danych na podstawie Rozporządzenia 2024/1358 obowiązują różne okresy przechowywania danych (zwykle to jednak 5 lat)^[52], jednak w przypadku tymczasowej ochrony okres przechowywania jest powiązany z okresem tymczasowej ochrony na mocy prawa UE^[53].

Nowością przewidzianą przez Rozporządzenie 2024/1358 jest możliwość przekazywania danych do państw trzecich w celu przeprowadzenia powrotów^[54]. Generalnie ustanowiony został zakaz przekazywania czy udostępniania danych osobowych państwom trzecim, organizacjom międzynarodowym lub podmiotowi prywatnemu mającemu siedzibę w Unii lub poza nią. Udostępnianie danych państwom trzecim miałoby się odbywać

⁴⁷ Zob.: art. 24 Rozporządzenia 2024/1358.

⁴⁸ Zob.: art. 23 Rozporządzenia 2024/1358.

⁴⁹ Por. art. 27 Rozporządzenia 2024/1358.

⁵⁰ Por. art. 29 ust. 1 Rozporządzenia 2024/1358.

⁵¹ Por. art. 29 ust. 6 Rozporządzenia 2024/1358.

⁵² Zob.: art. 29 Rozporządzenia 2024/1358 oraz motywy 58 i 63 preambuły do tego rozporządzenia.

⁵³ Por. art. 29 ust. 9 Rozporządzenia 2024/1358. Zobacz także motyw 64 preambuły do tego rozporządzenia.

⁵⁴ Por. art. 49 ust. 4 i art. 50 Rozporządzenia 2024/1358.

na zasadzie odstępowania od tej zasady generalnie tylko za zgodą państwa członkowskiego pochodzenia i po spełnieniu określonych warunków^[55].

4 | Zapewnienie interoperacyjności systemu Eurodac z pozostałymi wielkoskalowymi systemami informacyjnymi oraz wdrażanie Rozporządzenie 2024/1358

System Eurodac jest jednym z sześciu wielkoskalowych systemów informacyjnych funkcjonujących w unijnej PWBis, obok systemu informacyjnego Schengen (SIS)^[56], wizowego systemu informacyjnego (VIS)^[57],

⁵⁵ Niovi Vavoula, „Focus on Eurodac: Disentangled from the «Package Approach» but is it Fit to Fly?” *Ecre Working Paper*, nr 19 (2023): 3 i n. <https://ecre.org/working-paper-focus-on-eurodac-disentangled-from-the-package-approach-but-is-it-fit-to-fly/>. [dostęp: 3.10.2024].

⁵⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1860 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen do celów powrotu nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich, Dz. Urz. UE L 312 z 7 grudnia 2018, s. 1; Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1861 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie odpraw granicznych, zmiany konwencji wykonawczej do układu z Schengen oraz zmiany i uchylecia rozporządzenia (WE) nr 1987/2006, Dz. Urz. UE z 7 grudnia 2018 r., L 312, s. 14 oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1862 z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w dziedzinie współpracy policyjnej i współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, zmiany i uchylecia decyzji Rady 2007/533/WSiSW oraz uchylecia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1986/2006 i decyzji Komisji 2010/261/UE, Dz. Urz. UE z 7 grudnia 2018 r., L 312, s. 1.

⁵⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1134 z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008, (WE) nr 810/2009, (UE) 2016/399, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240, (UE) 2018/1860, (UE) 2018/1861, (UE) 2019/817 i (UE) 2019/1896 oraz uchylecia decyzji Rady 2004/512/WE i (WE) nr 2008/633/WSiSW w celu zreformowania Wizowego Systemu Informacyjnego, Dz. Urz. UE z 13 lipca 2021 r., L 248, s. 11.

systemu wjazdu/wyjazdu^[58], europejskiego systemu informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS)^[59] oraz europejskiego systemu przekazywania informacji z rejestrów karnych o obywatelach państw trzecich (ECRIS-TCN)^[60]. Systemy te tworzone były na przestrzeni wielu lat, przede wszystkim z myślą o zapewnianiu bezpieczeństwa, a także kontroli granic oraz migracji^[61]. Każdy z systemów cechują odrębne: cele, zadania, podstawy prawne, zasady tworzenia i korzystania z nich, grupy użytkowników i kontekst instytucjonalny^[62]. O kształcie tych systemów zadecydowały szczególne potrzeby w momencie ich tworzenia oraz instytucjonalne, polityczne i prawne konteksty, w których potrzeby te zostały zgłoszone. Systemy te pomagają władzom krajowym w zarządzaniu granicami i migracją,

⁵⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226 z dnia 30 listopada 2017 r. ustanawiające system wjazdu/wyjazdu (EES) w celu rejestrowania danych dotyczących wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich i danych dotyczących odmowy wjazdu w odniesieniu do takich obywateli oraz określające warunki dostępu do EES na potrzeby ochrony porządku publicznego i zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenia (WE) nr 767/2008 i (UE) nr 1077/2011, Dz. Urz. UE z 9 grudnia 2017 r., L 327, s. 20.

⁵⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1240 z dnia 12 września 2018 r. ustanawiające europejski system informacji o podróży oraz zezwoleń na podróż (ETIAS) i zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1077/2011, (UE) nr 515/2014, (UE) 2016/399, (UE) 2016/1624 i (UE) 2017/2226, Dz. Urz. UE z 19 września 2018 r., L 236, s. 1.

⁶⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/816 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiające scentralizowany system służący do ustalania państw członkowskich posiadających informacje o wyrokach skazujących wydanych wobec obywateli państw trzecich i bezpaństwowców (ECRIS-TCN) na potrzeby uzupełnienia europejskiego systemu przekazywania informacji z rejestrów karnych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2018/1726, Dz. Urz. UE z 22 maja 2019 r., L 135, s. 1. ,

⁶¹ Na temat tych systemów zob. m.in.: Eileen Murphy Maguire, „Security-as-Service in the Management of European Border Data Infrastructures” *Journal of Common Market Studies*, nr 5 (2024): 1380 i n. oraz Matthiass Leese, Vanessa Ugolini, „Politics of Creep: Latent Development, Technology Monitoring, and the Evolution of the Schengen Information System” *European Journal of International Security*, nr 3 (2024): 342 i n.

⁶² Szeroko na ten temat zob.: Anastazja Gajda, „Interoperacyjność unijnych systemów informacyjnych w zakresie bezpieczeństwa, ochrony granic i zarządzania migracjami” *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace*, nr 1 (2019): 143 i n.

w rozpatrywaniu wniosków wizowych i azylowych oraz w zwalczaniu przestępczości i terroryzmu^[63].

Póki co te wielkoskalowe systemy informacyjne UE nie są ze sobą połączone. Narzędzia, z których korzystają obecnie uprawnione organy, można porównać do smartfonu z różnymi aplikacjami, z których każda działa odrębnie i dostarcza własnych, niepowtarzalnych z innymi informacji. Dlatego w 2019 r. przyjęte zostały dwa unijne rozporządzenia ustawiające ramy interoperacyjności między wielkoskalowymi systemami informacyjnymi Unii w dziedzinie odprawy granicznej, azylu i imigracji, współpracy policyjnej i współpracy sądowej w sprawach karnych^[64]. W myśl nowych przepisów mają powstać: europejski portal wyszukiwania, który pozwoli właściwym organom dokonywać kwerend w kilku systemach informacyjnych jednocześnie; wspólny serwis kojarzenia danych biometrycznych, pozwalający je wyszukiwać i porównywać; wspólne repozytorium tożsamości zawierające dane identyfikacyjne obywateli państw trzecich; moduł wykrywający multiplikację tożsamości, który ostrzeże władze o możliwym oszustwie dotyczącym tożsamości.

Oba Rozporządzenia dotyczące interoperacyjności włączają system Eurodac do baz danych, które się będą ze sobą komunikować w ramach interoperacyjności. Zgodnie z ramami interoperacyjności wszystkie sześć wielkoskalowych systemów informacyjnych Unii będzie ze sobą współdziałać za pośrednictwem nowo ustanowionych elementów interoperacyjności i narzędzi sprawozdawczości statystycznej. Obecnie trwają prace nad zapewnieniem skutecznego wdrożenia tej interoperacyjności, co nie jest zadaniem łatwym. Nowa architektura interoperacyjna ma być stopniowo uruchamiana od jesieni 2024 r. do końca 2026 r.^[65]

⁶³ Niovi Vavoula, „Consultation of EU Immigration Databases for Law Enforcement Purposes: a Privacy and Data Protection Assessment” *European Journal of Migration and Law*, nr 2 (2020): 139-177.

⁶⁴ Rozporządzenie (UE) 2019/817 w sprawie ustanowienia ram interoperacyjności systemów informacyjnych UE w obszarze granic i polityki wizowej oraz zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008, (UE) 2016/399, (UE) 2017/2226, (UE) 2018/1240, (UE) 2018/1726, (UE) 2018/1861 oraz decyzje Rady 2004/512/WE i 2008/633/WSiSW, Dz.U. L 135 z 22 maja 2019, s. 27 oraz Rozporządzenie (UE) 2019/818 w sprawie ustanowienia ram interoperacyjności systemów informacyjnych UE w obszarze współpracy policyjnej i sądowej, azylu i migracji oraz zmieniające rozporządzenia (UE) 2018/1726, (UE) 2018/1862 i (UE) 2019/816, Dz. Urz. UE z 22 maja 2019 r., L 135, s. 85.

⁶⁵ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady o stanie przygotowań do pełnego wdrożenia rozporządzeń w sprawie interoperacyjności zgodnie

Zmian wynikających z ram interoperacyjności i związanych z dostępem do danych Eurodac nie można było dokonać w momencie przyjmowania rozporządzeń dotyczących interoperacyjności, gdyż obecnie funkcjonujący system Eurodac nie zawiera alfanumerycznych danych dotyczących tożsamości. Dlatego w Rozporządzeniu 2024/1358 zawarte zostały przepisy, które mają zapewnić należyte działanie tego systemu w nowych ramach interoperacyjności. Wskazuje się tam na zapewnienie interoperacyjności z innymi wielkoskalowymi systemami informacyjnymi, a mianowicie z systemem ETIAS i VIS. Dodatkowo Rozporządzenie 2024/1358 wprowadza także szereg powiązanych zmian technicznych wynikających z rozporządzeń dotyczących interoperacyjności, m.in. odniesień do wspólnego repozytorium danych umożliwiających identyfikację oraz danych dotyczących tożsamości, definicji tych pojęć lub wyjaśnień dotyczących sposobu, w jaki przechowywane dane zostaną podzielone między wspólne repozytorium danych umożliwiających identyfikację i system centralny^[66].

Interoperacyjność będzie miała ogromny wpływ na praktyczne zastosowanie systemu Eurodac, co najmniej z dwóch powodów. Po pierwsze, zmianie ulegnie sam zakres wyszukiwań, gdyż będzie się opierał na danych biometrycznych, obejmujących nie tylko dane daktyloskopijne, ale także wizerunki twarzy. To właśnie dane biometryczne staną się podstawowym narzędziem umożliwiającym interoperacyjność między różnymi bazami danych i sprawdzającym, czy dana osoba została zarejestrowana w jednej z tych baz danych, bez względu na to, czy taka osoba ma tego świadomość. Po drugie, jak już słusznie zauważył w swojej opinii z 2018 r. Europejski Inspektor Ochrony Danych (EDPS) w 2018 r., przepisy dotyczące interoperacyjności tworzą tak naprawdę całkiem nową i scentralizowaną bazę danych, która będzie zawierać informacje o milionach obywatelach państw trzecich, w tym ich dane biometryczne oraz zapewniającą dostęp do systemu Eurodac jeszcze większej liczbie organów^[67].

z art. 78 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2019/817 i art. 74 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2019/818 (COM/2024/293 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52024DCo293>. [dostęp: 3.10.2024].

⁶⁶ Por. art. 8 i 11 Rozporządzenia 2024/1358.

⁶⁷ European Data Protection Supervisor Opinion 4/2018 on the Proposals for two Regulations establishing a framework for interoperability between EU large-scale information systems, 16 April 2018. https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/2018-04-16_interoperability_opinion_en.pdf. [dostęp: 3.10.2024].

Niezmiernie istotne jest także terminowe wprowadzenie w życie wszystkich aktów prawnych przyjętych w ramach Paktu, a tym samym także Rozporządzenia 2024/1358. Zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie zarządzania azylem i migracją^[68] oraz Rozporządzeniem w sprawie procedury azylowej^[69] Komisja została zobowiązana do przygotowania planu wdrażania Paktu. Taki plan został przedstawiony w czerwcu 2024 r.^[70] i ma pomóc Unii i jej państwowym członkowskim w skutecznym przygotowaniu się do wprowadzenia w życie wszystkich przyjętych w ramach Paktu instrumentów prawnych (dalej: Wspólny plan). Akty prawne składające się na Pakt weszły w życie 11 czerwca 2024 r. i zaczną obowiązywać za dwa lata, tj. od połowy 2026 r.

Wspólny plan jest swego rodzaju mapą drogową dla instytucji unijnych i państw członkowskich Unii, opisująca krok po kroku proces wdrażania Paktu. Zawarto w nim harmonogram i najważniejsze etapy jego realizacji. Wszystkie państwa członkowskie Unii muszą te etapy przejść, aby wypełnić niezbędne działania administracyjne, operacyjne i prawne. Natomiast do połowy grudnia 2024 r. państwa członkowskie Unii mają opracować swoje krajowe plany wdrożenia Paktu, w których przedstawią konkretne kroki i wyjaśnią, w jaki sposób przekształcą przepisy w konkretne działania. Mogą jednocześnie liczyć na wsparcie operacyjne, techniczne i finansowe ze strony Komisji i innych właściwych agencji unijnych.

Wspólny plan składa się z dziesięciu elementów^[71]. Warto zauważyć, że wszystkie jego elementy składowe są zasadniczo wzajemnie od siebie

⁶⁸ Zob.: art. 84 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1351 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie zarządzania azylem i migracją, zmiany rozporządzeń (UE) 2021/1147 i (UE) 2021/1060 oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 604/2013, Dz. Urz. UE, L 2024/1351 z 22 maja 2024.

⁶⁹ Zob.: art. 75 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1348 z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnej procedury ubiegania się o ochronę międzynarodową w Unii i uchylenia dyrektywy 2013/32/UE, Dz. Urz. UE, L 2024/1348, 22 maja 2024.

⁷⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Wspólny plan wdrażania paktu o migracji i azylu (COM/2024/251 final). https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1d7a409a-2948-11ef-929001aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF. [dostęp: 3.10.2024].

⁷¹ Na dziesięć elementów składowych Wspólnego planu składają się: 1. Wspólny system informacji o migracji i azylu (Eurodac); 2. Nowy system zarządzania migracją na granicach zewnętrznych UE; 3. Zapewnienie osobom ubiegającym się o ochronę międzynarodową odpowiedniego poziomu życia; 4. Sprawiedliwe, skuteczne i spójne procedury azylowe; 5. Skuteczne i sprawiedliwe procedury

zależne i muszą być wdrażane równolegle. Jako pierwszy z takich elementów we Wspólnym planie został wskazany właśnie system Eurodac. Podkreślono tym samym, że jest on wielkoskalowym systemem informatycznym, którego celem jest m.in. wspieranie funkcjonowania Paktu w praktyce, w szczególności poprzez określenie odpowiedzialności i monitorowanie wtórnego przemieszczania się.

Unowocześniony system Eurodac staje się tym samym jednym z fundamentów operacyjnych wspierających nowe ramy prawne przyjęte w ramach Paktu. Wydaje się, że terminowe opracowanie i uruchomienie zreformowanego systemu Eurodac jest kluczowym warunkiem wstępnym wdrożenia wszystkich pozostałych elementów Paktu. Umożliwi to państwom członkowskim Unii wprowadzenie w życie nowych przepisów w zakresie solidarności niezależnie od tego, czy chodzi o relokację, czy kompensowanie solidarnościowe. Będzie to również miało zasadnicze znaczenie dla stosowania nowych przepisów dotyczących odpowiedzialności, w szczególności nowych terminów przeniesienia i wygaśnięcia odpowiedzialności lub nowej podstawy ustania statusu w przypadku decyzji azylowych podejmowanych w ramach procedury granicznej.

Warto także podkreślić, że Wspólny plan wskazuje na konieczność zintegrowanego podejścia, które obejmuje zarówno aspekty kontroli granic, jak i polityki azylowej oraz integracji migrantów. Za niezwykle istotne uznaje się także zwiększenie skuteczności ochrony granic zewnętrznych poprzez lepszą współpracę między państwami członkowskimi UE a agencjami unijnymi, m.in. z Frontexem.

powrotu; 6. Sprawiedliwy i skuteczny system: wprowadzenie nowych przepisów dotyczących odpowiedzialności; 7. Urzeczywistnienie solidarności; 8. Gotowość, planowanie ewentualnościowe i reagowanie kryzysowe; 9. Nowe zabezpieczenia dla osób ubiegających się o azyl i osób wymagających szczególnego traktowania; 10. Przesiedlenia, włączenie społeczne i integracja. Zob. też Arkadiusz Semeniuk, „Proceduralne i organizacyjne gwarancje w sprawach powrotów przymusowych obywateli państw trzecich jako ograniczenie swobody UE w reagowaniu na kryzys migracyjny” *Prawo i Więź*, nr 6(53) (2024): 419 i n.

5 | Zakończenie

System Eurodac gromadzi, przetwarza i porównuje odciski palców osób wnioskujących o ochronę międzynarodową oraz migrantów zatrzymanych na granicach zewnętrznych Unii, od 2003 r. Rozporządzenie 2024/1358 sprawia, że podstawowym celem systemu Eurodac stanie się identyfikacja osób ubiegających się o ochronę międzynarodową oraz ułatwienie – przy użyciu danych daktyloskopijnych i danych dotyczących wizerunku twarzy (tzw. dane biometryczne) – dostarczania dowodów pomocnych w ustalaniu, które państwo członkowskie Unii jest odpowiedzialne za rozpatrzenie wniosku o udzielenie takiej ochrony złożonego na jej terytorium.

Obecnie korzysta z systemu Eurodac 31 państw, tj.: 27 państw członkowskich UE i 4 kraje stowarzyszone z Unią (Islandia, Norwegia, Szwajcaria i Liechtenstein). Krajowe organy azylowe wykorzystują Eurodac do przechowywania nowych odcisków palców i porównywania istniejących rejestrów osób ubiegających się o azyl. Organy ścigania i Europol mogą uzyskać dostęp do systemu – na ściśle określonych warunkach – w celu zapobiegania, wykrywania i badania przestępstw terrorystycznych i innych poważnych przestępstw.

Zmiany wprowadzone do systemu Eurodac w związku z przyjęciem Rozporządzenia 2024/1358 sprawiają, że system ten przekształci się we wspólną europejską bazę danych, która będzie wspierać politykę Unii w obszarze azylu, przesiedleń i migracji nieuregulowanej. To oczywiście ma się przyczyniać do zapewnienia bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych Unii i w całej strefie Schengen. Celem systemu Eurodac będzie m.in. wspieranie funkcjonowania Paktu w praktyce, w szczególności poprzez określenie odpowiedzialności i monitorowanie wtórnego przemieszczania się.

Rozporządzenie 2024/1358 weszło w życie 11 czerwca 2024 r. i będzie stosowane od połowy 2026 r. Jego wdrożenie to złożony proces, w który zaangażowanych jest wiele podmiotów, m.in. Komisja, eu-LISA oraz państwa członkowskie Unii. Szybkie uruchomienie zreformowanego systemu Eurodac stanowi warunek wstępny do właściwego wprowadzenia wszystkich pozostałych elementów Paktu. Niewątpliwie jest to skomplikowany proces, wymagający paralelnych działań prawnych, technicznych i operacyjnych we wszystkich państwach członkowskich UE, aby zapewnić jego pełną operacyjność do wyznaczonego terminu.

W systemie Eurodac będą przechowywane i przetwarzane dane biometryczne, tj. odciski palców i wizerunki twarzy, dane dotyczące tożsamości i inne informacje osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, osób

sprowadzonych na ląd w wyniku operacji poszukiwawczo-ratowniczych, a także osób zatrzymanych w związku z niedozwolonym przekroczeniem granicy zewnętrznej lub osób, które nielegalnie przebywają na terytorium państwa członkowskiego Unii. Dzięki temu ten system pomoże w porównywaniu nowych wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej z wnioskami już zarejestrowanymi w bazie danych w celu stosowania przepisów dotyczących odpowiedzialności na podstawie Rozporządzenia w sprawie zarządzania azylem i migracją, a także w monitorowaniu wtórnego przemieszczania się i sygnalizowaniu o osobach, które mogą stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa wewnętrznego. To niewątpliwie przyczyni się do zapewnienia bezpieczeństwa całej strefy Schengen.

Za innowacyjne należy uznać, że z mocy Rozporządzenia 2024/1358 państwa członkowskie UE będą zbierały dodatkowe dane biometryczne w postaci wizerunku twarzy. Dane takie mają być przechowywane, w systemie Eurodac, wraz z innymi danymi osobowymi. Dla realizacji tego założenia konieczne jest wprowadzenie w przyszłości odpowiedniego oprogramowania do rozpoznawania twarzy.

Unowocześniony system Eurodac, zgodnie z Rozporządzeniem 2024/1358, ma przede wszystkim na celu poprawę bezpieczeństwa granic i kontroli w całej strefie Schengen. Jednocześnie jego wdrożenie budzi głębokie obawy związane z potencjalnymi naruszeniami praw podstawowych jednostki. Te zagrożenia wynikają przede wszystkim z rozszerzenia funkcjonalności tego systemu, jego celów oraz zakresu gromadzonych danych biometrycznych.

Dotychczas Eurodac służył głównie do porównywania odcisków palców osób ubiegających się o azyl. Natomiast nowe przepisy wprowadzają obowiązek zbierania wizerunków twarzy i rozszerzają grupę osób, których dane będą gromadzone – obejmując także tych zatrzymanych przy nielegalnym przekraczaniu granic zewnętrznych Unii oraz beneficjentów ochrony tymczasowej. Takie masowe gromadzenie danych stanowi potencjalne zagrożenie dla prawa do prywatności każdego, kto znajdzie się w systemie. Umożliwia ono szczegółową identyfikację i śledzenie osób, co może prowadzić do nieproporcjonalnej ingerencji w życie prywatne, daleko wykraczającej poza pierwotny cel systemu azylowego.

Spore wątpliwości budzi także, kwestia obniżenia wieku dzieci, od których będzie można pobierać dane biometryczne (ukończone 6 lat). Spowoduje to, że system Eurodac będzie zawierał informacje o bardzo małych dzieciach, które nie mają zdolności ani należytej mocy do zrozumienia, ani do decydowania o skutkach rejestracji takich danych w systemie. Kwestię

obniżenia wieku uzasadniano m.in. potrzebą śledzenia zaginionych dzieci. Niestety nie wyjaśniono jednak precyzyjnie, dlaczego jest to konieczne lub dlaczego już obecnie stosowane alerty o zaginionych dzieciach (osobach) zawarte w SIS II oraz współpraca w tym zakresie między organami krajowymi państw członkowskich nie działają wystarczająco skutecznie w celu odnalezienia zaginionych dzieci. Przymusowe pobieranie biometrii od tak małych dzieci budzi obawy o ich dobro psychiczne, a także o proporcjonalność i konieczność takiego rozwiązania. Może to być postrzegane jako naruszenie ich prawa do godności i prywatności oraz narażenie na potencjalne traumatyczne doświadczenia^[72].

Ponadto kontrowersje wywołuje możliwość udostępnienia danych z Eurodac organom ścigania państw członkowskich oraz Europolowi w celu zwalczania poważnych przestępstw i terroryzmu. System, który pierwotnie miał służyć do zarządzania wnioskami azylowymi i identyfikacji osób w kontekście migracji, staje się poniekąd narzędziem do celów policyjnych. Osoby ubiegające się o azyl mogą być automatycznie stygmatyzowane i traktowane jako podejrzani, zanim jeszcze jakiegokolwiek zarzuty zostaną im postawione. Stają się zatem bezpodstawnie postrzegane jako potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa, a nie jako osoby potrzebujące pomocy i ochrony. Taka perspektywa zagraża prawu do godności oraz prawu do sprawiedliwego traktowania, podważając zaufanie do samego systemu azylowego i prowadząc do uprzedzeń. Trzeba pamiętać, że samo znalezienie się w systemie Eurodac nie oznacza, że dana osoba popełniła przestępstwo.

Bibliografia

Aus Jonathan P., „Eurodac: A Solution Looking for a Problem? *European Integration online Papers*, nr 6 (2006): 1-26.

⁷² PICUM Analysis, Children's rights in the 2024 Migration and Asylum Pact. Analysis of the Screening Regulation, the Asylum Procedures Regulation, the Return Border Procedure Regulation and Eurodac, October 2024. <https://picum.org/wp-content/uploads/2024/10/PICUM-Analysis-Children-Rights.pdf>. [dostęp: 3.10.2024].

- Bredström Anna, Krifors Karin, Mešić Nedžad, „Border Reconfiguration, Migration Governance, and Fundamental Rights: A Scoping Review of EURODAC as a Research Object” *Social Inclusion*, nr 3 (2022): 68-81. Doi: 10.17645/si.v10i3.5398.
- Gajda Anastazja, „Interoperacyjność unijnych systemów informacyjnych w zakresie bezpieczeństwa, ochrony granic i zarządzania migracjami” *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego. Studia i Prace*, nr 1 (2019): 143-165.
- Gajda Anastazja, „Znaczenie i rola agencji ds. zarządzania wielkoskalowymi systemami informatycznymi (eu-LISA) w zapewnianiu bezpieczeństwa na granicach zewnętrznych Unii Europejskiej” *Studia Prawnoustrojowe*, 60 (2023): 115-132. Doi: 10.31648/sp.8775.
- Latos Kamil, „Wzmacnianie bezpieczeństwa strefy Schengen: problematyka wielkoskalowych systemów informacyjnych w polityce bezpieczeństwa Unii Europejskiej” *Rocznik Integracji Europejskiej*, nr 7 (2023): 325-345. Doi: 10.14746/rie.2023.17.20.
- Leese Matthiass, Ugolini Vanessa, „Politics of Creep: Latent Development, Technology Monitoring, and the Evolution of the Schengen Information System” *European Journal of International Security*, nr 3 (2024): 342 i n.
- Maguire Eileen Murphy, „Security-as-Service in the Management of European Border Data Infrastructures” *Journal of Common Market Studies*, nr 5 (2024): 1379-1394.
- Martins Bruno O., Kristoffer Lidén, Maria Gabrielsen Jumbert, „Border Security and the Digitalisation of Sovereignty: Insights from EU Borderwork” *European Security*, nr 3 (2022): 475-494. Doi: 10.1080/09662839.2022.2101884.
- Mik Cezary, „Wpływ kryzysów globalnych na zmianę podejścia Unii Europejskiej do sytuacji kryzysowych. Aspekty prawne” *Prawo i Więź*, nr 6(53) (2024): 363-397. <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI53.1229>.
- Peers Steve, „The New EU Asylum Laws: Taking Rights Half-Seriously” *Yearbook of European Law* (2024): 1-71. Doi: 10.1093/yel/yeae003.
- Queiroz Benedita M., „The Impact of EURODAC in EU Migration Law: The Era of Crimmigration? ” *Market and Competition Law Review*, nr 1 (2019): 157-183. Doi: 10.7559/mclawreview.2019.318.
- Roots Lehte, „The New EURODAC Regulation: Fingerprints as a Source of Informal Discrimination” *TalTech Journal of European Studies*, nr 5 (2015): 108-129. Doi: 10.1515/bjes-2015-0016.
- Semeniuk Arkadiusz, „Proceduralne i organizacyjne gwarancje w sprawach powrotów przymusowych obywateli państw trzecich jako ograniczenie swobody UE w reagowaniu na kryzys migracyjny” *Prawo i Więź*, nr 6(53) (2024): 419-454. <https://doi.org/10.36128/PRIW.VI53.1157>.

- Szachoń-Pszenny Anna, „Szczyt kryzysu migracyjnego w 2015 r. a szczyt kryzysu uchodźczego w 2022 r. – próba analizy porównawczej wpływu na «obszar bez granic» UE” *Studia Politologiczne*, t. II (2023): 55-76.
- Strąk Katarzyna, „Eurodac as an Instrument of the EU Return Policy” *Polish Review of International and European Law*, nr 1 (2018): 41-56. Doi: priel.2018.7.1.02.
- Strąk Katarzyna, „Reforma Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego – System Dubliński”, [w:] *O prawach człowieka. Księga jubileuszowa Profesora Romana Wieruszewskiego*, red. Grażyna Baranowska, Aleksandra Gliszczyńska-Grabias, Anna Hernandez-Półczyńska, Katarzyna Sękowska-Kozłowska. 451-464. Warszawa: Wolters Kluwer, 2017.
- Tsianos Vassilis S., Brigitta Kuster, „Eurodac in Times of Bigness: The Power of Big Data within the Emerging European IT Agency” *Journal of Borderlands Studies*, nr 2 (2016): 235-249. Doi: 10.1080/08865655.2016.1174606.
- Van der Ploeg Irma, „The Illegal Body: «Eurodac» and the Politics of Biometric Identification” *Ethics and Information Technology*, nr 2 (1999): 295-302. Doi: 10.1023/A:1010064613240.
- Vavoula Niovi, *The Transformation of Eurodac from an Asylum Tool into an Immigration Database*, October 2024. <https://eumigrationlawblog.eu/the-transformation-of-eurodac-from-an-asylum-tool-into-an-immigration-database/>.
- Vavoula Niovi, „Focus on Eurodac: Disentangled from the «Package Approach» but is it Fit to Fly?” *Ecre Working Paper*, nr 19 (2023): 1-28. <https://ecre.org/working-paper-focus-on-eurodac-disentangled-from-the-package-approach-but-is-it-fit-to-fly/>.
- Vavoula Niovi, „Consultation of EU Immigration Databases for Law Enforcement Purposes: a Privacy and Data Protection Assessment” *European Journal of Migration and Law*, nr 2 (2020): 139-177.
- Vavoula Niovi, „Transforming Eurodac from 2016 to the New Pact: From the Dublin System’s Sidekick to a Database in Support of EU Policies on Asylum, Resettlement and Irregular Migration” *ECRE Working Paper*, nr 3 (2020): 1-31. <https://ecre.org/wp-content/uploads/2021/01/ECRE-Working-Paper-Transforming-Eurodac-from-2016-to-the-New-Pact-January-2021.pdf>.
- Węc Janusz, „Perspektywy reformy polityki imigracyjnej, kontroli granic zewnętrznych oraz polityki azylowej Unii Europejskiej. Analiza krytyczna” *Przegląd Sejmowy*, nr 6 (2023): 129-160. Doi: 10.31268/PS.2023.222.
- Węc Janusz, „Reforma polityki imigracyjnej, kontroli granic zewnętrznych oraz polityki azylowej Unii Europejskiej w dobie kryzysu migracyjnego (2015-2016)” *Przegląd Zachodni*, nr 2 (2017): 7-39.

